

SCI-CONF.COM.UA

CURRENT TRENDS IN SCIENTIFIC RESEARCH DEVELOPMENT

**PROCEEDINGS OF VI INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JANUARY 16-18, 2025**

**BOSTON
2025**

CURRENT TRENDS IN SCIENTIFIC RESEARCH DEVELOPMENT

Proceedings of VI International Scientific and Practical Conference
Boston, USA
16-18 January 2025

Boston, USA

2025

UDC 001.1

The 6th International scientific and practical conference “Current trends in scientific research development” (January 16-18, 2025) BoScience Publisher, Boston, USA. 2025. 819 p.

ISBN 978-1-73981-122-8

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Current trends in scientific research development. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2025. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-current-trends-in-scientific-research-development-16-18-01-2025-boston-ssha-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: boston@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2025 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2025 BoScience Publisher ®

©2025 Authors of the articles

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЖІНОК У ЗОНІ КОНФЛІКТУ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Шиделко Анна Володимирівна

к. соц. н., доцент,

доцент кафедри загальної та соціальної психології,

Навчально-науковий інститут управління, психології та безпеки,

Львівський державний університет внутрішніх справ

Макуха Дарія Олексіївна

здобувачка вищої освіти 2 курсу, спеціальності 081 «Право»

Навчально-науковий інститут права та правоохоронної діяльності

Львівський державний університет внутрішніх справ

Анотація. Висвітлено правовий захист жінок у зонах збройних конфліктів, зокрема в Україні. Розглянуто міжнародні стандарти, такі як Резолюція Ради Безпеки ООН № 1325 та Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), а також їх імплементацію в українське законодавство. Проаналізовано виклики, з якими стикаються жінки під час конфліктів, та надано рекомендації щодо покращення їхнього правового захисту.

Ключові слова: правовий захист, жінки, збройний конфлікт, міжнародні стандарти, Україна, гендерна рівність.

Актуальність дослідження правового захисту жінок у зоні конфлікту обумовлена необхідністю оцінки ефективності чинних міжнародних і національних механізмів, виявлення прогалин у їх реалізації та розробки рекомендацій для покращення ситуації. Забезпечення прав жінок в умовах конфлікту є ключовим елементом побудови мирного та справедливого суспільства, що вимагає комплексного підходу та скоординованих дій на всіх рівнях.

Збройні конфлікти мають руйнівний вплив на суспільство, особливо на

вразливі групи населення, серед яких жінки займають особливе місце. Під час військових дій жінки часто стикаються з порушеннями своїх прав, включаючи гендерну дискримінацію, сексуальне та фізичне насильство, а також обмежений доступ до основних ресурсів і медичної допомоги. Захист прав жінок у зонах конфлікту є не лише моральним обов'язком, але і юридичною вимогою, закріпленою в міжнародних та національних правових актах.

Таким чином, дослідження міжнародних стандартів та українських реалій правового захисту жінок у зоні конфлікту є надзвичайно важливим для розуміння поточної ситуації та визначення шляхів її покращення, що робить цю тему актуальною на сучасному етапі розвитку суспільства.

У сучасному світі збройні конфлікти продовжують завдавати значних страждань цивільному населенню, особливо жінкам, які стають жертвами насильства, дискримінації та порушення прав людини. Міжнародна спільнота розробила низку правових стандартів для захисту жінок у таких ситуаціях, проте їх імплементація на національному рівні залишається викликом. Україна, з огляду на збройний конфлікт на своїй території, стикається з необхідністю адаптації та впровадження цих стандартів у національну правову систему.

Передусім розглянемо міжнародні стандарти захисту прав жінок у зонах конфлікту. Міжнародне право передбачає низку документів, спрямованих на захист прав жінок під час збройних конфліктів, серед них:

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW): прийнята в 1979 році, ця конвенція зобов'язує держави-учасниці вживати всіх необхідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у всіх її формах. Зокрема, Загальна рекомендація № 30 CEDAW підкреслює необхідність захисту прав жінок в умовах конфліктів [1] та постконфліктних ситуацій;

Резолюція Ради Безпеки ООН №1325 «Жінки, мир, безпека»: ухвалена у 2000 році, ця резолюція наголошує на важливості участі жінок у миротворчих процесах та необхідності їх захисту від насильства під час конфліктів. Вона закликає держави забезпечити повну та рівноправну участь жінок у всіх зусиллях щодо підтримання та зміцнення миру та безпеки;

Женевські конвенції 1949 року та додаткові протоколи: ці документи встановлюють норми міжнародного гуманітарного права, що захищають осіб, які не беруть безпосередньої участі у воєнних діях, зокрема жінок. Вони передбачають спеціальний захист для жінок, враховуючи їхні особливі потреби та вразливості під час конфліктів.

Отже, міжнародне право створює правову основу для захисту прав жінок у зонах конфлікту, зокрема через зобов'язання держав забезпечити їхню безпеку, участь у миротворчих процесах та недискримінацію. Проте ефективність цих стандартів залежить від їх належної імплементації та дотримання на національному рівні.

Далі проаналізуємо українські реалії правового захисту жінок під час збройного конфлікту. Розуміємо, що з початком збройного конфлікту на сході України у 2014 році питання захисту прав жінок набуло особливої актуальності. Україна вжила низку заходів для імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство, серед яких:

Національний план дій з виконання Резолюції 1325: Україна розробила та впровадила національний план дій, який передбачає заходи щодо підвищення участі жінок у миротворчих процесах, захисту їхніх прав та запобігання гендерно обумовленому насильству. Цей план спрямований на інтеграцію гендерної перспективи в усі сфери безпеки та оборони;

Законодавчі ініціативи щодо запобігання та протидії насильству: Україна прийняла Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а також внесла зміни до Кримінального кодексу, що передбачають відповідальність за злочини, пов'язані з насильством щодо жінок. Ці законодавчі акти спрямовані на посилення захисту жінок від насильства, особливо в умовах збройного конфлікту.

Проте, попри прийняті закони, залишається низка проблем, таких як недостатня поінформованість громадян про нові законодавчі ініціативи та необхідність їх ефективної реалізації на місцевому рівні. Отже, хоча Україна вжила значні кроки для покращення правового захисту жінок у зоні конфлікту,

існують виклики, які потребують подальшої уваги та зусиль для забезпечення ефективної реалізації міжнародних стандартів та національних законів у цій сфері.

Розглянемо далі виклики та проблеми реалізації міжнародних стандартів в Україні. Попри прийняті законодавчі та політичні заходи, існують значні виклики у реалізації міжнародних стандартів захисту прав жінок в Україні, зокрема, це:

- *недостатня участь жінок у прийнятті рішень*: хоча законодавство передбачає рівні права для жінок, на практиці їхня участь у процесах прийняття рішень, особливо у сфері безпеки та оборони, залишається обмеженою. Це може призводити до недооцінки специфічних потреб та проблем, з якими стикаються жінки в умовах конфлікту;
- *гендерно обумовлене насильство*: під час конфлікту зростає ризик насильства щодо жінок, включаючи сексуальне насильство. Попри законодавчі заходи, проблема залишається актуальною через недостатню ефективність механізмів захисту та підтримки постраждалих;
- *внутрішньо переміщені особи (ВПО)*: значна кількість жінок стала ВПО, що створює додаткові виклики щодо забезпечення їхніх прав, доступу до соціальних послуг та працевлаштування. Багато з них стикаються з дискримінацією та обмеженими можливостями для інтеграції в нові громади.

Аналізуючи та досліджуючи означену проблему розуміємо, що для покращення правового захисту жінок у зоні конфлікту в Україні необхідно вжити низку заходів, спрямованих на посилення законодавчої бази, підвищення ефективності правозастосування та забезпечення доступу до необхідних ресурсів для постраждалих. За нашим переконанням необхідно:

1. Посилення законодавства та правозастосування. Зокрема, маємо на увазі удосконалення кримінального законодавства де варто внести зміни до Кримінального кодексу України, чітко визначивши сексуальне насильство [2] як воєнний злочин та встановивши суворіші санкції за його вчинення. Також потрібно, для покращення механізмів розслідування, створити спеціалізовані

підрозділи в правоохоронних органах для розслідування злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок у зоні конфлікту, забезпечивши їх належним навчанням та ресурсами.

2. Забезпечення доступу до медичних та психологічних послуг. Зробити медичні послуги більш доступними, тобто забезпечити доступ до медичних закладів, які надають спеціалізовану допомогу жінкам, постраждалим від насильства, включаючи репродуктивне здоров'я та психологічну підтримку. Розробити (а якщо вони є, то удосконалити, розширити, адаптувати до українських реалій сьогодення) програми психологічної реабілітації для жінок, які пережили насильство, з залученням кваліфікованих психологів та соціальних працівників.

3. Підвищення обізнаності та освіти. Варто проводити інформаційно-освітні кампанії серед населення про права жінок та доступні механізми захисту, зокрема в районах, постраждалих від конфлікту. Організувати тренінги, навчання, «круглі столи», підвищення кваліфікації для правоохоронців щодо специфіки розслідування злочинів, пов'язаних з насильством щодо жінок у зоні конфлікту.

4. Підтримка постраждалих жінок. Забезпечити постраждалих жінок необхідними ресурсами, такими як житло, харчування та одяг, через державні та недержавні організації. Надати безоплатну юридичну допомогу жінкам, які стали жертвами насильства, для захисту їхніх прав та інтересів.

5. Співпраця з міжнародними організаціями. Співпрацювати з міжнародними організаціями, такими як ООН, для отримання технічної та фінансової допомоги у впровадженні програм захисту прав жінок у зоні конфлікту [3].

Вивчати міжнародний досвід у сфері захисту прав жінок під час конфліктів та адаптувати найкращі практики до українських реалій.

Впровадження цих заходів сприятиме створенню ефективної системи захисту прав жінок у зоні конфлікту, забезпечуючи їм безпеку, доступ до необхідних ресурсів та підтримку в процесі реабілітації.

Висновок. Отже, підсумовуючи викладене, констатуємо, що правовий захист жінок у зоні конфлікту є важливою частиною забезпечення прав людини та гендерної рівності. Міжнародні стандарти, зокрема Резолюція Ради Безпеки ООН № 1325 «Жінки, мир і безпека», Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) та Женевські конвенції 1949 року, встановлюють основні принципи та механізми захисту прав жінок під час збройних конфліктів.

Україна, як держава, що перебуває в стані збройного конфлікту, має зобов'язання перед міжнародною спільнотою щодо захисту прав жінок. Прийняття Національного плану дій з виконання Резолюції 1325 та внесення змін до Кримінального кодексу України свідчить про прагнення держави до імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство.

Однак, попри законодавчі зусилля, реальна ситуація залишається складною. Жінки стикаються з численними викликами, такими як сексуальне насильство, обмежений доступ до медичних та соціальних послуг, недостатня участь у прийнятті рішень та проблеми, пов'язані з внутрішнім переміщенням.

Для ефективного захисту прав жінок в умовах конфлікту необхідно посилити практичну реалізацію міжнародних стандартів на національному рівні. Розширення доступу до правосуддя, посилення психологічної та медичної підтримки, активізація участі жінок у прийнятті рішень та розв'язання проблем внутрішньо переміщених осіб є ключовими напрямками для покращення ситуації. Забезпечення прав жінок у зоні конфлікту вимагає комплексного підходу, який поєднує законодавчі ініціативи, ефективне правозастосування та активну участь громадянського суспільства. Лише за таких умов можна досягти реального прогресу у забезпеченні прав жінок та гендерної рівності в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гендерний вимір внутрішнього переміщення: юридичні інструменти захисту : методичне керівництво / Катерина Буряковська, Олена Уварова, Марія Ясеновська. Харків, 2020. 66 с. URL: <https://rm.coe.int/pub-alter-gender-legal->

instruments/16809f2b01.

2. Ляшук В., Макєєва О. проблеми забезпечення соціальних прав військовослужбовців та ветеранів. Політика та право в умовах дії воєнного стану: пошук рішень. Матеріали Міжнародної наукової конференції (23.04.2024, м. Київ) С. 312-314. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/44822/Polityka%20ta%20pravo%20v%20umovakh%20dii%20voiennoho%20stanu.pdf?sequence=1#page=312>.

3. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції науковців, молодих вчених та працівників «Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід». URL: <https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/konferents-ya-18.05.2023.pdf>.